

«»

Свята беларускай мовы

К. І. Шык,

першы сакратар Дзяржынскага раённага камітэта ГА «БРСМ»,
выкладчык кафедры рэжысуры абрадаў і свят БДУ культуры і мастацтваў

Мэта мерапрыемства: папулярызацыя беларускай мовы.

Задачы:

- адлюстраванне прыгажосці беларускай мовы;
- натхніць на вывучэнне, асэнсаванне і ўкараненне беларускай мовы;
- узмацніць гонар і павагу за беларускую мову.

Стварэнне перадсвяточнай атмасферы

У холе гучыць музыка, працуе выстава, дзе прадстаўлены кнігі, песні, фільмы на беларускай мове і інш. На сценах – плакаты і сценгазеты прысвечаныя беларускай мове. Праводзяцца гульні: «**Закончы прыказку**» (Дадатак 1), «**Адгадай загадкі**» (Дадатак 2), «**Моўная віктарына**» (Дадатак 3), на ўваходзе кожнаму выдаецца латарэйны білет, які будзе разыграны падчас свята, працуе сэлфі-зона, дзе можна сфатграфаванне побач з выказваннямі пра беларускую мову (Дадатак 4).

Пачатак свята

Гучаць фанфары. Пачынаецца пралог: на экране паказваюцца адпаведныя фрагменты, звязаныя з беларускай мовай, і ў фінале – застаўка «Свята беларускай мовы». Падчас пралога закадравым тэкстам гучыць верш паэта Пімена Панчанкі:

Ільняная і жытнёвая. Сялянская.

Баравая ў казачнай красе.

Старажытная. Ты самая славянская.

Светлая, як травы ў расе.

Вобразная, вольная, пярэчая,

Мова беларуская мая!

Без аб'яўлення гучыць песня «Няма другой такой» з рэпертуару Ксені Сітнік (словы і музыка Веранікі Мусвідас).

Выхад вядучых

Вядучы. Добры дзень, паважаныя сябры!

Вядучая. Добры дзень, спадары і спадарыні!

Вядучы. Мы рады вітаць вас у гэтай утульнай зале.

Вядучая. Сённяшняе свята прымеркавана да міжнароднага Дня роднай мовы, які адзначаецца 21 лютага. Гэты дзень быў абвешчаны Генеральнай канферэнцыяй ЮНЭСКА ў 1999 годзе. Свята роднай мовы – гэта нагода для кожнага беларуса яшчэ раз задумацца аб лёсе той адзінай мовы, якую мы завём матчынай.

Вядучая. Сёння на нашым свяце прысутнічаюць асобы, якія зрабілі значны ўклад у папулярызацыю беларускай культуры і беларускай мовы. *(На ўрачыстую частку варта запрасіць людзей, якія размаўляюць па-беларуску, альбо праз сваю творчасць папулярызыюць беларускую мову і культуру, вядучы пералічвае ганаровых асоб і па магчымасці прадастаўляе ім слова.)*

Вядучы. Мілагучная, яскравая, пяшчотная, спеўная, багатая родная мова. Мова, якая паводле мяккасці і спеўнасці займае другое месца ў Еўропе пасля італьянскай.

Вядучая. Усё больш моладзі размаўляе па-беларуску, і сённяшняе свята – гэта галоўны напамін пра тое, што ўсе мы адзіны народ, з адзіным лёсам, традыцыямі, гісторыяй, і ад нашай адказнасці, нашай энергіі залежыць будычыня нашай краіны і роднай мовы.

Вядучая. Пажаныя сябры, традыцыйнай часткай святкавання Дня роднай мовы з'яўляецца напісанне агульнанацыянальнай дыктоўкі.

Вядучы. У гэтым годзе Беларусь адзначае шмат юбілеяў. І найбольш яскравыя з іх – гэта 180-годдзе з дня нараджэння Кастуся Каліноўскага, рэвалюцыянера-публіцыста, мысліцеля і паэта; 210 гадоў з дня нараджэння Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, паэта, драматурга, тэатральнага дзеяча, асветніка; 125-годдзе пісьменніка, публіцыста, перакладчыка Максіма

Гарэцкага; 135-годдзе пісьменніка Янкі Маўра. Таму тэкст для выпрабаванняў быў абраны невыпадкова. *(Загадзя выбіраецца тэкст альбо ўрываак з твораў юбіляраў, які дыктуе настаўнік беларускай мовы, прадстаўнік творчай інтэлігенцыі ці іншая паважаная асоба, удзельнікам раздаюцца бланкі дыктоўкі, ручкі, прапануецца падпісаць іх, каб пасля вызначыць найлепшых.)*

Дыктоўка. Тэкст правяраецца, вызначаюцца пераможцы, якія пасля будуць узнагароджаны.

Вядучы. Сёння на беларускай мове размаўляюць людзі розных прафесій, розных узроставых катэгорый, канфесій, рознага сацыяльнага статусу. Усе яны ствараюць сучасную беларускую культуру.

Вядучая. Культура і мова – гэта вялікі народны скарб. І таму нашы артысты падрыхтавалі для вас гэтыя музычныя падарункі.

Далей нонстопам не болей чым на 30 хвілін ідзе канцэртная праграма, якая складаецца з сучасных і класічных музычных твораў на беларускай мове. Вядучыя аб'яўляюць нумары за кулісамі, прадстаўляючы ўдзельнікаў і кампазіцыі.

Вядучая. Мова – гэта душа народа, менавіта таму мы адзначаем свята беларускай мовы, якое за гэты час набыло свае традыцыі.

Вядучы. Гэта агульнанацыянальная дыктоўка, збор і перадача мастацкай літаратуры ў падарунак школам і гімназіям, раздача беларускамоўных паштовак, значкоў, акцыя «Мая беларуская кніга», накіраваная на падтрымку беларускіх аўтараў і стымуляцыю цікавасці моладзі да беларускай кнігі, узнагароджванне рупліўцаў беларускай мовы і шмат іншых мерапрыемстваў.

Вядучая. І сёння мы традыцыю не парушым. Для ўручэння ўзнагарод мы запрашаем на сцэну пераможцаў агульнанацыянальнай дыктоўкі.

Выклікаюцца пераможцы дыктоўкі. Пачынаецца розыгрыш латарэі: вядучы выцягвае нумаркі білетаў, пры супадзенні ўладальнік латарэйнага

білета атрымлівае падарунак. Адбываецца ўзнагароджанне пераможцаў дыктоўкі і латэрэі.

Вядучы. Паважаныя сябры, давайце яшчэ раз павіншнуем пераможцаў шчырымі апладысмантамі. Просім усіх заняць свае месцы ў зале.

Вядучая. А наша свята працягваецца, і зараз мы запрашаем на гэту сцэну таленавітага чалавека, ганаровага госця нашага свята.

Вядучы. Сустрэкаем шчырымі апладысмантамі. *(Для выступлення запрашаецца вядомы альбо пачынаючы музыка, паэт, літаратар.)*

Вядучая. Кожны крок – старонка гісторыі, слаўная мінуўшчына, кожны крок – невядомая, але дзівосная будучыня. Адчуй гэта, удыхні, а потым зноў бяжы, але нясі ў сэрцы ўспамін аб тым.

Вядучы. Аб тым, якая яна прыгожая і родная, зямля беларуская, што навокал столькі людзей таленавітых, якія знаходзяць лепшыя словы, складаюць пранікнёныя песні, што навокал людзі, якім шчасціць быць беларусамі і размаўляць на беларускай мове.

Вядучая. Для ўручэння падзяк за папулярызацыю беларускай мовы мы запрашаем... *(Запрашаюцца асобы, якія вылучаны аргкамітэтам для ўзнагароджвання за папулярызацыю беларускай мовы: настаўнікі, музыкі, літаратары, працаўнікі іншых прафесій, якія размаўляюць па-беларуску.)*

Вядучы. Зараз у модзе неардынарнасць і інтэлігентнасць.

Вядучая. Ужываючы беларускую мову, можна быць арыгінальным, а яшчэ займець імідж адукаванага чалавека.

Вядучы. Зварот да нацыянальных традыцый, да сваіх каранёў таксама становіцца моднай тэндэнцыяй.

Вядучая. Думаць па-беларуску.

Вядучая. Размаўляць па-беларуску.

Разам. Слухаць беларускае – гэта, безумоўна, невымоўнае шчасце для кожнага хто жыве на гэтай зямлі!

Без аб'яўлення гучыць песня «Мая Беларусь» (словы Турава, музыка Пазняка).

Вядучы. Наша святая падышло да свайго лагічнага завяршэння, мы ўдзячныя ўсім, хто прыйшоў і запрашаем удзельнікаў для сумеснага сэлфі.

Дадатак 1

Гульня «Закончы прыказку»

Умовы: удзельніку прапануецца выцягнуць з кошыка прыказку і закончыць яе.

Прыкладны пералік прыказак

Ваўкоў баяцца ... (у лес не хадзіць).
У чужым воку саломку бачым... (у сваім бервяна не заўважаем).
Хто апарыцца на малацэ... (той і на вадудзьмухае).
Было б балота... (а чэрці знойдуцца).
Век жыві... (век вучыся).
Гром не грывне... (мужык не перахрысціцца).
Гультай за работу... (мазоль за руку).
Каб ведаў, дзе ўпадзеш... (то саломкі падаслаў бы).
З ваўкамі жыць... (па-воўчы выць).
Бадлівай карове... (бог рог не дае).
Ведае кошка... (чыё сала з'ела).
Добрая слава на палічцы ляжыць... (а дрэнная па дарожцы бяжыць).
Прыйдзе каза да воза... (ды не будзе сена).
Кожнай агародніне ... (свой час).

Дадатак 2

Гульня «Адгадай загадку»

Умовы: удзельнікам прапануецца выцягнуць з кошыка загадку і адгадаць яе.

Прыкладны пералік загадак

Увесь лес роўны, а дзве сасоначкі вышэй. (Драўлянае вядро.)
У хаце чатыры, а на дварэ восем. (Вуглы)
Чатыры нагі, а не звярушка, многа пер'я, а не птушка. (Ложак з падушкамі.)
Адным цветам зімой і летам. (Хваёвыя дрэвы.)
Адзін кажа: пабяжым; другі кажа: паляжым; трэці кажа: пастойма і паківаймася. (Рака, дарога і чараты.)
Адзін лье, другі п'е, трэці расце. (Дождж, зямля, трава.)
Два бодні, чатыры паходні, сёмае махала. (Карова.)
Два слухаюць, два нюхаюць, чатыры стукаюць, семсот свішчуць. (Конь.)
Двое свецяць, чацвёра сцелюць, а адзін лажыцца спаць. (Сабака.)

На коліку сем саколікаў і кожны ў капоце. (Авёс.)
Пад адным калпаком семсот казакоў. (Макаўка.)
Сам дзядок нізак, ды мае сто рызак. (Капуста.)
Семдзсят адзёжак і ўсе без засцёжак. (Капуста.)
Семсот муляроў змуравалі дом без вуглоў. (Мурашнік.)

Дадатак 3

Гульня «Моўная віктарына»

Умовы: удзельнікам прапануецца выцягнуць з кошыка тлумачэнне слова і адгадаць яго.

Прыкладны пералік слоў

Канцылярская прылада для вынішчэння надпісаў, зробленая з эластычнага матэрыялу, які атрымліваецца шляхам вулканізацыі каўчуку. (Гумка.)

Від мяккай мэблі для сядзення і ляжання са спінкай і падлакотнікамі. (Канапа.)

Невялікая птушка сямейства сяўцовых атрада сеўцападобных. У апярэнні чорны з зеленаватым, металічным бляскам, белы і ржавы колеры. На галаве высокі чуб. (Кнігаўка.)

Спосаб перамяшчэння судна па паверхні вады з дапамогай вёслаў, а таксама цыклічны від спорту. (Веславанне.)

Зімовая вопратка з вырабленых шкур пушных звяроў. (Футра.)

Адзін з галоўных складаючых рыбалоўнага камплекта. (Гаплік.)

Крык, плач са скаргамі, жальбамі плач са скаргамі, жальбамі. (Лямант.)

Мяса каровы як ежа. (Ялавічына.)

Дадатак 4

Выказванні пра беларускую мову

Ніякае багацце людзей не бывае даражэйшым за іх родную мову. (Я. Колас)

Толькі праз родную мову чалавек можа стаць беларусам, бо ў ёй хімія і фізіка, гісторыя і батаніка, эканоміка і культура таго, што называецца нацыяй, народамі. (Я. Сіпакоў)

Мова – гэта вялікі народны скарб. Яе нельга не паважаць, як нельга не паважаць родны народ. (І. Мележ)

Хто саромеецца роднай мовы, варты таго, каб і яго добрыя людзі саромеліся. (В. Ластоўскі)

Яно добра, а нават і трэба знаць суседскую мову, але найперш трэба знаць сваю. (Ф. Багушэвіч)

Родная мова, быццам цэмент, звязвае людзей. Яна дае ім найлепшы спосаб разумець адзін аднаго, адной думкай жыць, адной долі шукаць. (Цётка)

Любіце і шануйце, як святыню, роднае слова, з якім вас літасцівы Бог на свет пусціў. (Ф. Скарына)

Родная мова, быццам цэмент, звязвае людзей. Яна дае ім найлепшы спосаб разумець адзін аднаго, адной думкай жыць, адной долі шукаць. (Цётка)

Кожны народ мае хаця б адзін геніяльны твор, і гэты твор – мова. (А. Разанаў)

Хто забыў сваіх продкаў – сябе губляе, хто забыў сваю мову – усё згубіў. (У. Караткевіч)

Беларусь-католік ці беларусь-праваслаўны павінны то помніць, што ў іх адна Бацькаўшчына – Беларусь, адна мова родная – беларуская, адны звычаі і абычаі, адвеку перадаваныя з пакалення ў пакаленне. (Я. Купала)

Там, дзе не шануюць роднай мовы, мялеюць рэкі, нішчацца дубровы, народ той мёртвы, а той край нямы. (Г. Бураўкін)

Літаратура

1. **Булыка, А. М.** Тлумачальны слоўнік беларускай мовы / А. М. Булыка. – Мінск: Харвест, 2005. – 528 с.
2. <http://belzag.blogspot.com.by/2016/05/4.html#more>
3. <http://slobudka-school.pruzhanu.by/?p=7910>
4. <https://gimn-nrv.schools.by/pages/vykazvann-pra-belaruskuju-movu>